

цьому Україна входить у 10 країн – найбільших виробників пшениці та у 5 країн – найбільших виробників ячменю. Загальні тенденції розвитку світового зернового ринку визначають: скорочення світових запасів (майже у 2 рази за останні 8 років, збільшення попиту над пропозицією, різке зростання цін на зерно, розвиток 2 напрямів зерновиробництва: органічного та генномодифікованого. У цих умовах Україна може значно зміцнити власне зерновиробництво, вдосконалити внутрішній зерновий ринок та посилити присутність на світовому.

Зазначимо, що однією з небагатьох країн світу, яка має як величезний природний потенціал виробництва зернових, так і недовикористані до сьогодні економічні важелі ефективного використання посівних площ, є Україна, що дозволить, при проведенні ефективної та системної державної політики в галузі, значно підвищити геостратегічний вплив нашої держави у світі, як чинника забезпечення світової продовольчої безпеки. Також однією з головних проблем сучасного ринку зернових в Україні є домінування посередницьких схем реалізації зерна (близько 80 %) та неефективність діючих збутових систем (біржових, державних закупівель тощо), які через мізерні обсяги зернопотоків не спроможні нейтралізувати цінову залежність аграріїв від трейдерів. Водночас існуюча незбалансованість економічних відносин між суб'єктами різних секторів поглиблює непропорційність міжсекторного розподілу доходів, позбавляючи фінансових ресурсів тих секторів, створюючи в яких додана вартість товару є максимальною, зокрема зернопереробні підприємства.

Протягом останніх десяти років в світі спостерігається наростання дефіциту пропозиції на ринках зернових, скорочення перехідних запасів, що, у свою чергу, призводить до дорожчання агропродукції. Дефіцит пропозиції обумовлений випереджальним зростанням кількості населення планети, у порівнянні зі зростанням врожаїв. На тлі скорочення посівних площ протягом останніх 30 років зростання врожайності не встигає за зростанням населення. На сьогодні, основою експортоорієнтованого зернового виробництва в Україні є фуражні культури, що зменшує ефективність діяльності зерновиробників. Як напрямок подальшого розвитку зернового комплексу, слід розглядати підвищення його конкурентоспроможності на ринку харчових сортів. Для сталого розвитку ринку зернових в Україні необхідним є державна підтримка виробників, забезпечення їх незалежності від суто посередницьких структур, створення умов нормальної конкуренції на ринку.

Перелік посилань:

1. Маслак О. М. Перспективи ринку зерна врожаєм 2016 року [Електронний ресурс] / О. М. Маслак // Газета «Агробізнес сьогодні». – № 4 (347) лютий 2017. – Режим доступу : <http://www.agro-business.com.ua/ekonomichnyi-gektar/6145-perspektivu-rynku-zerna-vrozhaiu-2016-roku.html>.

2. Нікішина О. В. Стратегічні орієнтири розвитку зернового ринку України / О. В. Нікішина // Якість економічного розвитку : глобальні та локальні аспекти. – Д. – 2011. – Т.2 : Шляхи забезпечення сталого розвитку держави. – С. 17-19.

ПРОТЕКЦІОНІСТІ ПОГЛЯДИ НА ЕКОНОМІЧНУ СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «ІМПОРТОЗАМІЩЕННЯ»

Р.Л. Лунак, к.е.н., доцент

Львівський торговельно-економічний університет

У сучасному періоді розвитку ринкової економіки у науковій літературі поняття «імпортозаміщення» розглядається за різними підходами. Багато науковців притримуються управлінського підходу і визначають головну роль державним протекціоністським заходам у реалізації політики імпортозаміщення.

Так, В. Геєць розглядає імпортозаміщення як окрему сферу економіки держави, яка має бути ключовою ідеєю у формуванні плану дій підтримки національного виробничого сектора на кілька найближчих років та сприяти подоланню від'ємного сальдо платіжного балансу і збільшенню експортних можливостей [1].

Імпортозаміщення як державна політика протекціонізму також розглядається у науковій праці за редакцією В. Точиліна, але на відміну від попередніх тверджень, визначається окремий галузевий напрям такої політики – галузі промисловості, що виробляють замітники імпорту. Зокрема, автори пропонують протекціоністські дії держави скеровувати на промислове виробництво продукції, яке започатковане нещодавно і є новим у економіці. При цьому, такі галузі повинні у майбутньому стати потужним джерелом валютної виручки для держави і їх діяльність головним чином буде направлена на реалізацію продукції на зовнішніх ринках [3, с. 192-194].

Також підтримують думку розвитку нових напрямів у промисловості через імпортозаміщення науковці Національного інституту стратегічних досліджень і розглядають відповідне поняття як перехідний етап у процесі реструктуризації економіки, після чого має відбуватися послідовний перехід до експортоорієнтованої моделі розвитку, що обумовлено обмеженістю внутрішнього ринку та необхідністю забезпечення нових ринків збуту. Після налагодження експортного потенціалу дієвість політики державного протекціонізму повинна зменшуватись і роль держави стосуватиметься підтримки та стимулювання розвитку конкуренції [2, с. 7]. Відтак, державний протекціонізм не повинен бути тривалим і орієнтуватись на забезпечення зовнішньоторговельної діяльності внутрішніх виробників. При цьому відбудеться заміна векторів розвитку економіки держави – від імпортозаміщення (яке потребує значного фінансування) до експортоорієнтованого розвитку (результатом стає збільшення валютних надходжень). Вважаємо, що такі твердження вдало розглядають перспективи національної економіки, коли посилюється залежність її товарної, фінансово-кредитної, валютної систем від іноземних товарів, грошових надходжень та капіталу.

Про необхідність участі держави у забезпеченні імпортозаміщення наголошує О. Старовойтова, але на відміну від інших тверджень виділяє окремі якості відповідної протекціоністської політики. На її думку, імпортозаміщення – це частина державної політики, яка спрямована не на дискримінацію імпорту, а на стимулювання внутрішнього виробництва та її суб'єктів з метою витіснення імпорту за рахунок виробництва конкурентоспроможної продукції, досягнення самозабезпечення та переорієнтації попиту національного споживача [4, с. 17]. Таким чином автору вдалося поєднати головні характеристики імпортозаміщення – відсутність дискримінації, стимулювання, підтримка конкуренції, ефективність використання ресурсів, зміна громадської думки та ін.

Відмітимо думку Р. Пребіша, який наголошував за необхідне використовувати вибіркові способи протекціонізму в державній політиці імпортозаміщення з ціллю ефективнішого вирішення проблем погіршення умов розвитку внутрішнього ринку враховуючи особливості міжнародного розподілу праці, торговельних відносин з розвиненими країнами і зміни, спричинені науково-технічним прогресом [5, с. 269-270].

На нашу думку, імпортозаміщення не потрібно розглядати як тактичний інструмент держави у зменшенні зовнішньої залежності, а відтак і період його ефективного використання для економіки та її безпеки залежить від багатьох чинників. Так, пріоритетне значення має конкурентне середовище, яке достовірно виявляє сильні та слабкі сторони державної політики протекціонізму імпортозаміщення.

Перелік посилань:

1. Експерти впевнені, що Арбузов допоможе вітчизняним товаровиробникам [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.rbc.ua/ukr/news/arbuzov-smozhet-pomoch-otechestvennym-tovaroproizvoditelyam--05012013100500>.
2. Пріоритети політики імпортозаміщення у стратегії модернізації промисловості України : аналітична доповідь / О. В. Собкевич, А. І. Сухоруков, А. В. Шевченко [та ін.] ; за ред. Я. А. Жаліла. – К. : НІСД, 2012. – 71 с.
3. Ринки реального сектора економіки України: структурно-інституціональний аналіз : монографія / [Точилін В. О., Осташко Т. О., Пустовойт О. В. та ін.] ; за ред. В. О. Точиліна. – К. : НАН України, 2009. – 640 с.
4. Старовойтова О. В. Імпортозамещение в условиях малой открытой экономики : автореф. дис. ... канд. екон. наук / О. В. Старовойтова. – 2003. – Минск : УО «БГЭУ». – 26 с.
5. Prebisch R. Commercial Policy in the Underdeveloped Countries / R. Prebisch // American Economic Review. – 1959. – Vol. 49. – P. 251-273.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО ТУРИЗМУ ЗА УМОВ ГЛОБАЛЬНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Ю.Б. Миронов, к.е.н.

Львівський торговельно-економічний університет

Сучасна індустрія туризму є однією з найрозвиненіших галузей світогосподарського комплексу, займаючи провідне місце серед структурних елементів світового ринку послуг. Туристична галузь має колосальний потенціал для сталого розвитку, вона тісно взаємодіє з іншими галузями народного господарства, відіграючи важливу роль у соціально-економічному житті країн та народів. Світовий туризм є глобальним чинником економічного та культурного розвитку, захисту історико-культурної спадщини та навколишнього середовища, взаємопорозуміння між народами, дотримання прав та свобод людей без різниці у статі, расі, мові та релігії.